

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen.

1. Wat is de aanleiding?

Ieder jaar overlijden circa 3.000 mensen als gevolg van blootstelling aan gevaarlijke stoffen tijdens hun werk. Nog veel meer mensen worden hierdoor ernstig ziek. Met de regeling ontstaat voor deze (ex-)werkenden een korte en snelle route naar erkenning van hun beroepsziekte. Het streven is dat de Regeling per 1 juli 2022 in werking treedt.

De regeling vloeit voort uit het advies van de commissie Heerts. De tegemoetkoming is geen schadevergoeding maar vormt een erkenning van het feit dat men door participatie aan het arbeidsproces ziek is geworden.

2. Wie zijn betrokken?

(Gewezen) zelfstandigen, opdrachtgevers, werknemers, werkgevers, Sociale Verzekeringsbank (SVB), Instituut voor Asbestslachtoffers (IAS) en Landelijk Expertisecentrum voor Stoffengerelateerde Beroepsziekten i.o. (LEC-SB) en de Belastingdienst.

3. Wat is het probleem?

Het verhalen van schade als gevolg van een beroepsziekte is een complex maatschappelijk probleem. Bewezen ziek te zijn geworden door het werk is vaak lastig. Dit heeft tot gevolg dat de afwikkeling van beroepsschadeclaims moeizaam verloopt, hoge kosten met zich meebrengt en de juridische procedures vaak lang duren. Het verhalen van schade bij beroepsziekten die zijn veroorzaakt door blootstelling aan gevaarlijke stoffen is vaak lastig, onder meer door het veelal multicausale karakter van stoffengerelateerde beroepsziekten, het moeten achterhalen van relevante feiten uit het verleden, doordat de gezondheidsschade vaak pas op latere leeftijd tot uiting komt, en door de soms moeilijk objectiveerbare klachten die met deze ziekten gepaard gaan. De commissie Heerts heeft daarom als alternatief de onderhavige regeling voorgesteld.

4. Wat is het doel?

Met de Regeling tegemoetkoming stoffengerelateerde beroepsziekten ontstaat voor (ex-)werkenden die lijden aan een ernstige beroepsziekte die is ontstaan door de gevaarlijke stoffen waarmee zij werken of hebben gewerkt, een korte en snelle route naar erkenning van hun beroepsziekte.

De belangrijkste hoofdlijnen zijn:

- de doelgroep bestaat uit werkenden en ex-werkenden; zowel werknemers als zzp-ers;
- voor de hoogte van de tegemoetkoming is aangesloten bij de bestaande tegemoetkomingen voor asbest- en OPS-slachtoffers (in 2021 € 21.847,-);
- de uitvoerders zijn de Sociale Verzekeringsbank en het Instituut voor asbestslachtoffers;
- de kwalificatie als beroepsziekte en de vaststelling van het verband tussen de ernstige aandoening en de gevaarlijke stof gebeurt door een nog op te richten Deskundigenpanel.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het treffen van een dergelijke tegemoetkomingsregeling door de overheid gebeurt bij hoge

uitzondering. Deze regeling volgt niet uit een juridische plicht tot schadevergoeding voor de overheid. In Nederland zijn werkgevers en opdrachtgevers verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden van hun werknemers en ingeschakelde zzp-ers. Zij kunnen bij niet-naleving van de voor hen geldende wettelijke zorgplicht aansprakelijk worden gesteld voor schade die hun werknemers en ingeschakelde zzp-ers bij de arbeid oplopen. Daarnaast biedt het socialezekerheidsstelsel in Nederland een financieel vangnet ingeval een werknemer ziek of arbeidsongeschikt is.

Het betreft hier om meerdere redenen een uitzonderlijke situatie, waardoor een regeling vanuit de overheid toch wenselijk werd geacht. Dit hangt samen met de lange voorgeschiedenis, het mislukken van eerdere pogingen om tot verbetering in de schadeafhandeling te komen en de schrijnende situatie van slachtoffers, in combinatie met het advies van de commissie-Heerts, waarmee het is gelukt om voor deze regeling draagvlak onder zowel werknemers als werkgevers te bereiken.

6. Wat is het beste instrument?

De commissie Heerts heeft geadviseerd om een algemene financiële tegemoetkoming voor mensen die ernstig ziek zijn geworden door blootstelling aan gevaarlijke stoffen tijdens het werk te realiseren. Met de onderhavige regeling wordt het mogelijk gemaakt om deze slachtoffers een tegemoetkoming en daarmee tevens erkenning van hun beroepsziekte te bieden.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De financiële gevolgen voor het Rijk bedragen structureel circa € 64,6 miljoen, waarbij wordt uitgegaan van 2500 tegemoetkomingen per jaar. In navolging van het advies van de commissie Heerts is besloten in verband hiermee vanaf 2022 de Aof-premie die alle werkgevers betalen, eenmalig licht te verhogen.

De uitbetaling van een tegemoetkoming aan een werkende gebeurt op grond van deze regeling in één keer. Dit betekent dat de werkende in dat jaar een extra betaling van maximaal € 21.847,- (prijspeil 2021) ontvangt. Het uitgangspunt is dat over dit bedrag geen belasting ingevolge de Wet inkomstenbelasting 2001 is verschuldigd, en geen premie voor de volksverzekeringen ingevolge de Wet financiering sociale verzekeringen. Aandachtspunt hierbij is wel dat bij het aanvragen van de betreffende toeslag(en) de burger zelf moet aangeven dat sprake is van 'bijzonder vermogen' ter hoogte van het bedrag van de ontvangen tegemoetkoming. Verder wordt het bedrag van de tegemoetkoming niet meegeteld in de vermogenstoets ten behoeve van aanvragen van toeslagen, zoals de huur- en zorgtoeslag, zodat de tegemoetkoming geen gevolgen heeft voor het recht dan wel de hoogte van de vermogensgerelateerde toeslagen. Daarnaast wordt het uitgezonderd van de middelentoets in de Participatiewet.